

9 x Jak dál v údolí Oslavy

Atraktivní území připravované národní přírodní rezervace Divoká Oslava velmi často navštěvují trampové, kteří zde mají několik tábořišť a srubů. Během naší exkurze jsme hledali odpovědi na devět otázek, týkajících se postoje Agentury ochrany přírody k trampům a dalším návštěvníkům, kteří se nespokojí s pouhým průchodem po značených turistických cestách. Akce se zúčastnilo 23 studentů. Jaké jsou jejich názory, poznáte podle čísla uvedeného za jednotlivými stanovisky, které měly k danému problému na výběr. Vždy připojuji i stručný komentář. **Můj názor je vyznačen červeně.** Nejedná se o „správu odpověď“, už v Kralicích na nádraží jsem říkal, že náš vztah k přírodě a její ochraně není matematika, má tvrzení nejsou podložena nevyvratitelným důkazem, lze s nimi polemizovat. Když budete mít chuť svůj názor se mnou prodiskutovat, budu rád.

Právní minimum

Ochranné podmínky v národních přírodních rezervacích upravuje **Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.**, který v § 29 mimo jiné výslovně praví, že na celém území národních přírodních rezervací je zakázáno:

- b) povolovat a umísťovat stavby,
- d) vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků, osob zajišťujících lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu, při výkonu této činnosti,
- j) tábořit a rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,

1. S trampy, kteří pravidelně navštěvují území navrhované národní přírodní rezervace (NPR), by pracovníci Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK):

- a) zásadně neměli spolupracovat – 0
- b) měli spolupracovat, pokud o to trampové sami projeví zájem – 16**
- c) musí spolupracovat, pokud trampové nebudou mít zájem, je potřeba je k tomu nějak přimět – 7

Souhlasím s většinovým názorem. Spolupráce je žádoucí, ale trampy k ní nelze přinutit. Je možné je oslovit s žádostí o spolupráci, pokud není doprovázena nějakou otevřenou či skrytou hrozbou. Dosavadní přístup pracovníků AOPK k trampům na Oslavce se mi zdá velmi vstřícný.

2. Aktivita, které nejsou v souladu s návštěvním řádem národní přírodní rezervace (rozdělávání ohňů, táboření, zřizování pietních míst, pohyb mimo značené cesty) je nutné na území navrhované (NPR) trampům:

- a) zakázat – 0
- b) tiše tolerovat, za podmínky dodržování stávajícího uspokojivého stavu – 15,5**
- c) tolerovat, pokud budou dodržovány písemné (právně vymahatelné) smlouvy – 7,5

Také si myslím, že trampové k Oslavce neoddělitelně patří a je žádoucí, aby tu mohli pobývat i v budoucnosti. Navštívili jsme 5 míst, kde se trampové pravidelně schází. Čtyři z nich byly vzorně uklizeny – radost pohledět. Takže tolerovat, přestože podle zákona by měly být všechny uvedené trampské aktivity na území NPR zakázány. Písemné smlouvy nelze uzavřít, protože jednoduše není s kým, to by šlo snad jedině s majiteli uzavřených trampských srubů.

3. Zřídí pozici profesionálního strážce rezervace, který by mohl ukládat pokuty za nedodržování návštěvního řádu a případných dohod mezi AOPK a trampy.

- a) je nutné – 3
- b) je nežádoucí – 2

c) je zbytečné, neboť to nic podstatného nevyřeší – 18

Souvisí to s předchozí otázkou. Smlouvy není s kým uzavřít, dohadovat se o tom, jaký oheň ještě lze tolerovat a jaký už nikoliv je absurdní. Nemluvě o tom, jak spolehlivě odlišit trampa od netrampa.

4. Již stojící nelegálně postavené trampské sruby:

a) bez diskuze zlikvidovat – 0

b) tiše tolerovat – 12

c) po splnění určitých oboustranně přijatelných podmínek zlegalizovat, jinak zlikvidovat – 11

Trampské sruby vnímám jako kulturní dědictví, něco jako lidovou architekturu. Mnohé jsou používány už jen sporadicky, neboť jejich majitelé zestárlí. Je pravděpodobné, že by už neměli sílu i za velmi přijatelných podmínek své sruby zlegalizovat. (Umírayda snad ani žádného majitele nemá.)

5. Případný nově (po roce 2015) postavený nelegální trampský srub:

a) bez diskuze zlikvidovat – 2

b) tiše tolerovat – 5

c) po splnění určitých podmínek zlegalizovat, jinak zlikvidovat – 16

Postoje ke stávajícím a případně nově vzniklým trampským srubům se výrazně liší. Je to přirozené. Ty stávající, jež vznikly desítky let před vyhlášením NPR, neporušily výslovný zákaz umístování staveb v takto chráněném území. Jaksi cítíme, že je správné je tolerovat víc než nějaké novostavby. Přesto se v tomto případě s většinou neshodnu. Legalizovat něco, co je nezákonné, se mi příčí. Sruby, které by svým provedením byly obohacení zdejší trampské architektury, bych toleroval, neboť ty původní sruby tu bohužel nebudou věčně. Ještě bych dodal, že všech 10 srubů, které jsem na Oslavce našel, jsou stavby značně letité, novostavba mezi nimi nebyla žádná.

6. Lávkou u Kančí louky:

a) postavit tak, aby se dala provozovat celoročně – 13

b) zachovat stávající stav, kdy se před zimou bourá a na jaře se staví znovu – 10

c) zbourat a již neobnovovat – 0

Nejprve k historii lávky u Kančí louky. Celoročně použitelná visutá lávka tu existovala v letech 1984-92, pak byla někým (trampové to nebyli) zlikvidována. Sezonní lávka se staví od roku 1998. Je dobře, že tu lávka bývá. Kdybychom se tu museli přebrodit, nestihli bychom vlak a mnozí se pár dní kurýrovali z nachlazení. Mě osobně se vratká mírně kymácející lávka zamlouvá. Trocha dobrodružství k Oslavce patří.

7. Výjimky z návštěvního řádu v NPR (táboření, chůze mimo značené cesty, rozdělávání ohňů apod.) pokud tyto budou povoleny či tolerovány trampům, by se měly povolit či tolerovat:

a) jiným návštěvníkům pouze za předpokladu osobního dohledu pracovníka AOPK – 3

b) pouze organizovaným skupinám s odpovědným vedoucím (např. dětské oddíly, školní výlety) – 16

c) všem návštěvníkům bez nějakých dalších omezení – 4

Tábořením, chozením mimo značené cesty, posezením u ohně a dalšími obdobnými nedovolenými činnostmi, nikoliv kupodivu, získáváme k přírodě niternější vztah. Děti je potřeba naučit, že tyto krásné činnosti lze provádět tak, že přírodě neškodí. Zatímco dospělý by se měl umět skrýt tak, aby ho ochranář (lesník, myslivec) nenašel, s dětmi to nejde. Proto bych toleroval nejen dětské oddíly, školní výlety, ale i rodiny s dětmi. (Tatínek a maminka jsou obvykle velmi zodpovědné osoby.)

8. Návštěvníky by s historií a současností trampského hnutí v údolí Oslavy bylo vhodné:

a) neseznamovat – 3

b) stručně seznámit (1 informační panel) – 14

c) podrobně seznámit (naučná stezka po významných místech spojených s trampíngem) – 6

Jak se říká všeho s mírou. Jeden informační panel by byl ještě přijatelný, víc rozhodně ne. Naučnými stezkami se zabývám dlouhodobě a věřte mi, užíval jsem si, že na Oslavce žádné cedule zatím nejsou.

9. Národní přírodní rezervaci Divoká Oslava je nutné: (Lze současně vybrat b i c.)

a) co nejdříve vyhlásit – 5

b) **nevyhlašovat, neboť nelze zajistit dodržování stanovených podmínek ochrany pro NPR – 16**

c) **nevyhlašovat, neboť navržené území nemá tak velkou přírodovědnou hodnotu – 3**

Rozhodnutí přehlásit část přírodní rezervace Údolí Oslavy a Chvojnice na národní přírodní rezervaci považuji za chybné. Stejně jako většina z vás si uvědomuji, že zajištění podmínek ochrany zákonem stanovených pro NPR by v tomto případě vyvolalo problémy a přitom by k zlepšení stavu území nijak zásadně nepřispělo. Zcela převládající část území tvoří lesy, k zlepšení jejich stavu či k vyhlášení bezzásahového území je rozhodující dohoda s Lesy ČR, k tomu NPR není potřeba.

Údolí Divoké Oslavy je krásné, ale žádné skutečně vzácné druhy rostlin a živočichů se tu nevyskytují. Když už přehlašovat na vyšší úroveň ochrany, tak na národní přírodní památku. U ní jsou podmínky ochrany v zákoně stanoveny zcela neurčitě (viz níže).

§ 35

Národní přírodní památka

(1) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

Navrhovaná národní přírodní rezervace Divoká Oslava

Historie ochrany území:

Údolí Oslavy a Chvojnice bylo v letech 1974 a 1975 vyhlášeno za přírodní chráněný výtvar. Nové vyhlášení proběhlo v roce 1990. O dva roky později bylo území vyhláškou ministerstva životního prostředí přeměněno na přírodní rezervaci. Její rozloha je mimořádně velká (celkem 2209,87 ha, z toho 2111 ha v Kraji Vysočina a 198,87 ha v Jihomoravském kraji).

Pod stejným názvem bylo území zahrnuto i do soustavy Natura 2000 (celkem 2349,1 ha, z toho 1664,4 ha v Kraji Vysočina a 674,4 ha v Jihomoravském kraji.)

Dlouhodobě se uvažuje, že ze stávající přírodní rezervace budou coby národní přírodní rezervace vyčleněny dva nejhodnotnější segmenty Divoká Oslava (309,466 ha) a Soutok Oslavy s Chvojnici (63,384 ha). Tato dvě území by byla přísněji chráněna než doposud, zbylé části by patrně dostaly statut přírodní památky. Vyhlášení NPR by mělo proběhnout snad již v roce 2015.

Přírodovědné hodnoty území:

Území je hodnotné zvláště z hlediska geomorfologického a krajinářského. Jedná se velmi dobře zachovaný úsek hluboce zaříznutého údolí s četnými skalními útvary a přirozeným korytem středně velkého vodního toku. (V rámci JMK se jedná o druhé nejcenější údolí, hned po údolí Dyje v národním parku Podyjí.)

Po stránce botanické a zoologické území již tak hodnotné není. Vyskytuje se zde několik ohrožených druhů rostlin (brambořík nachový, sněženka podsnežník, ostřice tlapkatá, lomikámen cibulkatý, lilie zlatohlávek, tařice skalní, vemeník dvoulistý) a živočichů (vranka obecná, mlouk skvrnitý, skorec vodní, výr velký).

Druhá skladba lesů:

Území navrhované NPR Divoká Oslava je z více než 90 % zalesněno. Původní druhová skladba je zachována jen z části, jehličnany tvoří asi 30% porostů. Nejrozšířenějšími dřevinami jsou dub zimní, habr obecný, smrk ztepilý, buk lesní, borovice lesní a lípa srdčitá. Veškeré lesní pozemky obhospodařují Lesy České republiky.

Nelesní plochy pokrývají louky (2,0 %), vodní tok (1,7 %), skály (0,6 %) a ostatní plochy.

Kulturně-historické hodnoty území:

Na dvou protilehlých ostrozích zachovaly dosti skromné zbytky středověkých hradů Lamberk a Sedlecký hrad. Níže po proudu se nachází romantické stavby z počátku 19. století (vyhlídkový altán Gloriet, zámek Vlčí kopec). Údolí navržené NPR je nejvýznamnější trampskou lokalitou na jihu Moravy.

Vztah AOPK a trampů – úryvek z plánu péče o PR Údolí Oslavy a Chvojnice (2012):

„Lokalita je také hojně a již několik desetiletí využívána trampy. Od 2. světové války vzniklo v území několik trampských osad a některé s nich existují dodnes. Také je v nepřístupných stráních kolem řeky Oslavy postaveno několik srubů a chat, které též trampové využívají. S těmito aktivitami je spojen pohyb lidí i mimo značené trasy přímo v lesních porostech, někdy zvýšený hluk, hromadění odpadků kolem chat a kácení stromů pro rozdělování ohňů a riziko vzniku požáru. Pravidelně

využívání těchto srubů bohužel má přímou souvislost s úbytkem mrtvého dřeva v okolních lesních porostech.“

Správné a špatné odpovědi na environmentální otázky

V matematice je to jasné. Buď je úloha vyřešena správně, nebo je v ní jedna případně více chyb. Ty se dají najít a odstranit. Jak je to v environmentálních otázkách? Lze některou odpověď prohlásit za správnou a jiné za špatné? Tak třeba: Je správné odsunout brněnské nádraží, nebo je správné ponechat ho na stávajícím místě? Jsou jaderné elektrárny dobrým, nebo naopak špatným zdrojem elektrické energie? Má se zasahovat proti kůrovci na Šumavě, nebo ne? Z takových otázek nelze nikoho zkoušet. Pokud se však zeptáme, co víš o problematice přesunu brněnského nádraží, o rizicích havárie v jaderné elektrárně či o přirozené obnově horského smrkového lesa, pak lze bez potíží odpověď ohodnotit.

Vrátím se k otázkám nehodnotitelným.